

ג ל י ר נ ר ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
ע ר ו כ י ם ב י ד י נ ח מ ה ל י ב ו כ י ן - ש נ ת ה ט ל ש ע ש ר ה

מסבות טכניות לא הופיע גליון נשא
ואתכם הסליחה.

בהעלותך (תשי"ד)

א. שאלה כללית

ר' יצחק עראמה בספרו עקדת יצחק מעיר לפרשתנו:
כתב החוקר (כונתו לאריסטו) פרק י"ג ממאמר הס' מספר המדות, שהאוהב ראוי
למהר לקרא לאוהבו ביום טובתו ולאחר קריאתו ביום עצבו. אמנם ראוי שלא
יקדים פניו (=האוהב הנקרא לבוא אל אוהבו) לבוא אל קבלת הטוב, אבל
שיקדים פניו ביום צרת האוהב, לבוא לנווד לו ולנחמו או לעזרו ולספמו.
והמסוד הזה עצמו זכרו דוד באומרו (מלכים א' ב'): "ולבני ברזילי הנלצדי
תעשה חסד והיו באוכלי שלחנך, כי כן קרבו אלי בברחי מפני אבשלום אחיך."
יצוה שיקראם להיות אצלו בטובתו מאוכלי שלחנו, כי כן קרבו אליו מעצמם ביום
צרתם.

וכזה הסעם אמר משה לחובב, כטראה הטוב המזומן לבוא עליהם: "נוסעים אנחנו
אל המקום... לכה אתנו והטבנו לך, כי ה' דבר טוב על ישראל...". כי הטוב
השגים הוא אשר יספיק בעליו להיטיב לזולתו. ואמר לו זה, לפי שהיה מרביט
בו, טיט בדעתו לילך. "ויאמר אליו: לא אלך, כי אם אל ארצי ואל מולדתי
אלך". יתכן שרצה לומר: "הנה אין דעתי ללכת לגמרי, כי אם לפקוד ארצי
ומולדתי בפקודת שלום או לגיירם אלך, ומיד אשוב." "ויאמר: אל נא תעזב
אותנו" - לעת כזאת, כי על כן ידעת חנותנו במדבר ובתוהו ילל ישימון
ובאת להטפל עמנו ולהנהיגנו בעצת שלום. וכן תהיה לנו לעינים סכאן ואילך.
"והיה כי תלך עמנו והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו והטבנו לך" -
ירצה לומר: תהיה ראוי לקבלו תמורת הסורח והצער שנצטער עמנו בימי
צרכנו.

- א 1. מהי הקושיה על פרשתנו כלה, שרצה בעל עקדת יצחק ליטב
כאן בדבריו הלקוחים מאריסטו ובהטואתו לדוד המלך ביחסו
לבני ברזילי?
- אא 2. מהו הרמז הלשוני בכתוב לך, שרצה יתרו לטוב רק זמנית
לארצו ולחזור אל משה?
- 3. מה מוסיף משה בדבורו השני (ל"א - ל"ב) על דבורו הראשון
(כ"ט) לפי פרושו?

ב. כ"ט ויאמר משה לחובב

רמב"ן: כבר פרטתי, כי חובב שם חדש שקראו ליתרו כאשר שב לתורת ישראל,
כי זה דרך כל המתגייר, כי לעבדיו יקרא שם אחר. והנה משה חלה
פניו ללכת עמהם ואמר לו סתם: "והטבנו לך" והוא חשב, שיתנו לו
מן השלל כסף וזהב וכגדים וצאן ובקר ולא תהיה לו נחלה בתוכם,
ועל כן לא היה חפץ וענה: "כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך, כי
סם לי נחלה וככסים וכבוד." או אמר לו משה: "אל נא תעזב אותנו,
כי מדעתך המדבר תהיה לנו לעינים בכבוש הארצות ותורנו הדרך אשר
נעלה בה, ומכל הטוב אשר ייטיב ה' לנו נטיב לך." רמז לתת לו
אחוזה וארץ טובה בטברו על טרחו ועזרתו אשר יעזרם בכבוש הארץ.
ועל דעתי, כי נתרצה אליו ועשה כן.

- 1. כיצד מיטב הרמב"ן את תוספת הטם החדש במקום השם "יתרו"
הידוע לנו מטמות י"ח?
- 2. הידועה לך דרך אחרת שבה הלכו מפרשים ליטב את שנוי השם?
- 3. מה ההבדל בין הבטחת משה לחובב הראשונה שנתנה לו בס' כ"ט
לבין ההבטחה שנותן לו משה בפעם השניה בס' ל"ב לפי הרמב"ן?

(הערה למורים: לשאלה מסוג זה עיין
גליון חקת תש"ה ג'
טמות תש"ה ב).

4. מניין הרמז לרמב"ן "כי נחרצה לו" יתרו להשאר, האין דבריו אלה עומדים בסתירה לדברי התורה בפרשת יתרו (שמות י"ח כ"ז)?

ועיין רש"י שם פ' כ"ז וכן רמב"ן שם ט' א' החל מן "וכן נראה לי כי מה שאמר כאן" עד "ותזר אליו".

ג. ל"א כי על כן ידעה חנחנו במדבר

ספרי בהעלותך: אמר לו (משה): אלו אחר שלא ראה נסים וגבורות במדבר, יניח וילך - כדאי הוא הרבר; אתה שראית תניה וחלך?!

1. במה שונה הספרי בהבנתו את דברי משה אלה מפירושו של הרמב"ן (ע' שאלה ב) וכן הרשב"ם ד"ה כי על כן ידעה - הנראים לנו כפשט?

2. מה הצריכו לפרש פסוק זה בדרך זו?

ד. ל"א כי על כן ידעה חנחנו במדבר והיית לנו לעינים

רש"י ד"ה והיית לנו לעינים.

רשב"ם " כי על כן... "

1. מה ההבדל בין שלשה פרושי רש"י לפסוקנו?

2. מה פירוש המלה "לנו" לפי פרושו הראשון?

3. במה קרוב פרושו השני של רש"י לפרוש הרשב"ם ובמה הוא שונה ממנו?

4. מהי מעלתו ומהי חולשתו של פירוש הרשב"ם?

5. כמה ממפרשי רש"י סבורים שאין רש"י מביא שני פירושים או שלשה אלא פם כן לא הניח אף אחד מהם דעתו בשלמות.

הסבר מה ראה רש"י להביא במקומנו שלשה פירושים ומה פסול מצא בכל אחד מהם?

לכלל הזה בדרך פרושו של רש"י עיין גם גליונות:

- 2ב ראה תש"ב
- 1ב תולדות תש"ד
- 4ג ויקרא תש"ה
- 1ג נח תש"ט
- 3א בראשית תש"י
- אמור תש"ב
- 3ג (ב) נח תשי"ג
- 2ד יתרו תשי"ג
- צו תשי"ג
- 1ב קרח תשי"ג

